

תשס"ה - 2005

אוניברסיטת בר-אילן
החוג המשולב למדעי החברה

"פרקים בסכסוך ישראלי-ערבי"
74-533-01
ד"ר בנימין מולוב

מטרות הקורס

הקורס מיועד לתת לסטודנט האפשרות להכיר באופן יסודי את הרקע של הסכסוך והתפתחותיו עד היום. הקורס יתייחס ל"מטען" התרבותי וההיסטורי של הצדדים, ויחסי גומלין של הצדדים עם פוליטיקה בין לאומית. כמו-כן, נדון באלמנטים שתורמים לאפשרות של הסדר הסכסוך, מבחינה פוליטית, צבאית ותרבותית. הקורס גם יתייחס לממצאים ולרקע של הפרוייקט לדו-שיח יהודי-ערבי, מטעם התוכנית ליישוב סכסוכים של האוניברסיטה, בתור אלמנט המחשה נוסף.

דרישות

1. נוכחות והשתתפות פעילה בהרצאות ובדיונים.
2. קריאת חומר חובה.
3. שני מבחנים (אחרי כל סמסטר).

תוכנית

א. **הרקע לסכסוך המודרני** - סכסוך בין קהילתי שהתחלתו במאה ה-19.

1. מבוא: מקור הסכסוך בסוף המאה ה-19. השקפת העולם האיסלמי והתעוררות הערבית, התחלתו של הציונות ועליית היהודים, האינטרס של האימפריה האוטומנית ומדיניותה כלפי פלסטיין.

קריאה

נתנאל לורד, **מלחמות ישראל**, עמ' 14-50.
שמואל מדעי המדינה לפי לור. טל (139080)

שמעון שמיר, "גורמים ושילבים בסכסוך הערבי-ישראלי", בתוך **דיפלומטיה בצל העימות**, (עורך) בני נויברגר, עמ' 71-95.

שמואל מדעי המדינה לפי נוי. די (19985)

2. גישות של הציונות כלפי השאלה הערבית, תגובות ערביות לציונות לאחר מלחמת העולם הראשונה.

קריאה:

לורד, שם, עמ' 14-50.

שמואל מדעי המדינה לפי לור. טל (139080)

יוסף גורני, **השאלה הערבית והבעיה היהודית**, עמ' 9-55.

שמואל מדעי המדינה לפי גרני. שא (41844)

3. התחרות בין בריטניה וצרפת במשך ולאחר מלחמת העולם הראשונה. תמיכה בריטית עבור הלאומיות הערבית, הצהרת בלפור והמנדט, תגובות ערביות והחלוקה הראשונה ב-1922.

4+5. אלימות בין קהילתי מ-1920 עד 1939, מדיניות הבריטים במשך התקופה בין המלחמות והספר הלבן ב-1939, מדיניות הציונות במשך מלחמת העולם השנייה.

קריאה:

גורני, שם, עמ' 109-125, 149-159, 219-245.

שמואל מדעי המדינה לפי גרני. שא (41844)

6. סרט: מאבק הציונות נגד הבריטים לאחר השואה ומלחמת העולם השנייה, התחלה של מעורבות אמריקנית אקטיבית בסכסוך, תכנית החלוקה של האו"ם, והקמת מדינת ישראל.

קריאה:

נדב ספרן, **מדינת ישראל ויחסיה עם ארה"ב**, פרק 4.

שמואל מדעי המדינה לפי ספר. מד (148171)

7. משחק סימולציה 1947: "האם יש פתרון לסכסוך היהודי-ערבי בפלסטין/ארץ ישראל?".
קריאה:
ספרן, שם, פרק 5.
שמו מדעי המדינה לפי ספר. מד (148171)

ב. התפתחות הסכסוך לסכסוך בין מדינות

8. מלחמת השחרור, הפליטים הערבים.
קריאה:

הנס י. מורגנטאו, פוליטיקה בין האומות (כרך 1), פרקים 4, 5, 6.
שמו מדעי המדינה לפי מור. פו (138174)

9. תיאוריה של הפוליטיקה הבין לאומית - הרלוונטיות לסכסוך הישראלי-ערבי.
קריאה:

ספרן, שם, פרק 19.
שמו מדעי המדינה לפי ספר. מד (148171)

10. האם היו אפשרויות ליישוב הסכסוך בשנות ה-50 המוקדמות?
קריאה:

אורי ביאלר, "בן-גוריון ושרת - שתי תפיסות של הסכסוך הערבי-ישראלי", בתוך דיפלומטיה בצל העימות, עמ' 189-206.

שמו מדעי המדינה לפי נוי. די (19985)

11. ההתפתחות של צה"ל והדוקטרינה הצבאית האסטרטגית: השקפות האליטות לגבי הסכסוך הישראלי-ערבי, בן-גוריון ושרת.
קריאה:

ספרן, פרק 14.
שמו מדעי המדינה לפי ספר. מד (148171)

12. מבצע סואץ, מרכיבים אזוריים ובין לאומיים.
קריאה:

לורד, פרק 6.
שמו מדעי המדינה לפי לור. טל (139080)

13. מלחמת ששת הימים.
קריאה:

לורד.
שמו מדעי המדינה לפי לור. טל (139080)

14. החלטת האו"ם - 242, תוכנית אלון, מלחמת ההתשה, "האם יש ברירה?".
קריאה:

לורד, פרק 7.
שמו מדעי המדינה לפי לור. טל (139080)

15. מלחמת יום הכיפורים, היבטים אזוריים ובינלאומיים.
קריאה:

ספרן, פרק 24.
שמו מדעי המדינה לפי ספר. מד (148171)

16. מאמצי השלום בעקבות מלחמת יום הכיפורים, התיווך של הנרי קיסינג'ור.
קריאה:

ספרן, פרק 25.
שמו מדעי המדינה לפי ספר. מד (148171)

סעדיה תובל, "מתווכים בסכסוך הישראלי-ערבי" בתוך דיפלומטיה בצל העימות, עמ' 341-375.
שמו מדעי המדינה לפי נוי. די (19985)

17. השלכות ישראליות פנימיות בעקבות מלחמת יום הכיפורים. "המחדל", התחלת הקיטוב, עליה של "גוש אמונים".

קריאה:
אהוד שפרינזוק, "מודל הקרחון".
אין

18. עליית הליכוד לשלטון ויוזמת סאדת, הסכמי קמפ דיוד, עליה של "שלום עכשיו".
קריאה:

Yehoshafat Harkabi. Arab strategies and Israel's Responses. (Free Press. 1977). chs. 4.8.
שמור מדעי המדינה לפי HAR (45624)

ג. בין מדריד לאוסלו ובחזרה?: האינטרקציה בין תת-המערכת והמערכת- התנאים לתהליכי שלום.

19. הרקע של האינתיפאדה והתפתחות לקונפליקט משולב.
קריאה:

זאב שיף, אהוד יערי, אינתיפאדה (שוקן, 1990), פרק 1, עמ' 1-43.
שמור מדעי המדינה לפי שיף. אי (119787)

20. השלכות תהליך השלום על החברה הישראלית: המדינה מול הלאום.
קריאה:

Shmuel Sandler. The State of Israel. Land of Israel. (Greenwood Press. 1993). ch. 7.
E327 SAN (229222)

21. מניעים לתהליך השלום מצד גורמים ערבים.
קריאה:

Eyal Zisser, "Syriya and Israel: Toward a change", in Sandler and Inbar (Eds.) Regional Security Regime.

שמור מדעי המדינה לפי REG (0273317) וגם תדפיס 3621 (235165)

22. בעיות הקומוניקציה בין ישראלים וערבים.
קריאה:

Raymond Cohen. Culture and Conflict in Egyptian - Israeli Relations, (Indiana University Press, 1990), pp. 160-174.

שמור מדעי המדינה לפי COH (184903)

23. מדיניות ישראל בתקופת מעבר: אפשרויות ליישב את הסכסוך?
קריאה:

אפרים ענבר ושמואל סנדלר, "כושר ההרתעה של ישראל-עיון מחודש", מערכות (ינואר - פברואר, 1993).
שמור מדעי המדינה לפי ענב. קש (0225100) וגם כתב עת באולם 4

משה ז"ק, חוסין עושה שלום, מרכז בגין - סאדאת למחקרים אסטרטגיים.
E 327.5695 זק.חסי (320649)